

Vlaams
Parlement

ingediend op **1357** (2017-2018) – Nr. 4
24 november 2017 (2017-2018)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie inzake het grensoverschrijdend gedrag
in de sport
uitgebracht door Bert Moyaers

over grensoverschrijdend gedrag in de sport

Samenstelling van de Commissie inzake het grensoverschrijdend gedrag in de sport:

Voorzitter: Katrien Schryvers.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Marius Meremans, Elke Sleurs, Miranda Van Eetvelde, Peter Wouters, Herman Wynants;

Joris Poschet, Tinne Rombouts, Katrien Schryvers, Orry Van de Wauwer;

Lionel Bajart, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Freya Van den Bossche;

Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Krekels, Ludo Van Campenhout, Tine van der Vloet, Paul Van Miert;

Karin Brouwers, Sonja Claes, Cindy Franssen, Vera Jans;

Ann Brusseel, Willem-Frederik Schiltz;

Renaat Landuyt, Joris Vandenbroucke;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

Documenten in het dossier:

1357 (2017-2018) – Nr. 1 t.e.m. 3: Verslagen van de hoorzitting

INHOUD

I.	De sportsector.....	4
1.	Toelichting door de Vlaamse Sportraad	4
2.	Toelichting door de Vlaamse Sportfederatie	5
2.1.	Vlaamse Sportfederatie	5
2.2.	Vlaamse Atletiekliga.....	6
2.3.	Gymfed	8
3.	Bespreking.....	9
II.	ICES en VOICE	12
1.	Toelichting door ICES	12
2.	Toelichting door VOICE	15
3.	Bespreking.....	19
	Gebruikte afkortingen	23
	Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

Op donderdag 26 oktober 2017 hield de commissie inzake het grensoverschrijdend gedrag in de sport de vijfde van een reeks hoorzittingen over grensoverschrijdend gedrag in de sport.

Van de vierde hoorzitting op 19 oktober 2017, die volledig in het teken stond van getuigenissen van ervaringsdeskundigen, wordt wegens het strikt besloten karakter van die vergadering geen verslag gepubliceerd.

De powerpointpresentaties van 26 oktober zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. De sportsector

1. Toelichting door de Vlaamse Sportraad

Bart Vanreusel, onafhankelijk lid en voormalig voorzitter van de Vlaamse Sportraad, vertelt dat de Vlaamse Sportraad in 2011 een advies schreef over grensoverschrijdend gedrag in de sport na een colloquium naar aanleiding van het rapport over kindermisbruik in de Kerk, waarin de sportsector als risico-omgeving vermeld stond. Op het colloquium gaven de Vlaamse overheid en instanties die toen al met het thema bezig waren, hun mening. Dat resulteerde in twaalf conclusies voor een beleid dat seksueel grensoverschrijdend gedrag zou voorkomen.

Voor zijn toelichting van het advies van 2017 hanteert Bart Vanreusel de voorstellen van 2011 als leidraad. Het voorstel was de sectoren bijeen te brengen voor een gecoördineerde aanpak. Hoewel er zeker vooruitgang geboekt is in de sportsector, is er nog geen gecoördineerde aanpak voor de onderscheiden sectoren Sport, Onderwijs, Jeugd enzovoort. ICES en Sensoa werden opgericht.

Er zijn overleg en acties geweest van en met organisaties, de federaties en hun koepel VSF. De inspraak van de individuele federaties kan nog beter. Lokale sportdiensten kunnen een sterkere rol spelen.

De Sportraad pleit voor een betere samenwerking met andere sectoren zodat er een cultuuromslag komt. ICES zou de trekker kunnen zijn.

Het volgende advies van 2011 is de aanstelling van een vertrouwenspersoon per sportclub. Dat idee vindt steeds meer ingang. Er is zelfs al een afkorting voor: een API, een aanspreekpersoon integriteit.

Toch is er nog maar een beperkt aantal API's. De Sportraad stelt voor om hen verplicht te maken in alle sportfederaties en in de gemeentelijke sport- en vrijetijdsdiensten. De API is geen hulpverlener maar moet wel ingrijpen en doorverwijzen naar psychologen, therapeuten, CLB's enzovoort. Ook sportartsen zijn bereid en hebben de kennis om in deze aangelegenheid een rol te spelen.

Een uniforme gegevensregistratie van meldingen van seksueel grensoverschrijdend gedrag is een volgende aanbeveling. Die moet leiden tot een betere kennis van de aard en de omvang van het probleem.

Een sportclub moet een getuigschrift van goed gedrag en zeden kunnen vragen, wat natuurlijk geen absolute garantie biedt tegen malversaties. De Vlaamse Sportraad is geen voorstander van een verplichting, want ziet nogal wat nadelen, onder andere de vraag van wie het geëist wordt: alleen van trainers en bestuurders of ook van supporters en ouders. Allicht zijn er ook juridische bezwaren.

De voorbije jaren is er al heel wat gedaan aan bewustmaking en voorlichting, aan goede communicatie en informatie. Mediaberichten die het tegendeel beweren, zijn manifest onwaar. Het heeft wel een tijdje geduurd eer de sector zelf de sense of urgency voelde.

Het vlaggensysteem van ICES is goed, maar onvoldoende bekend in de sportsector. Het eigenlijke doel is dat de sportsector er zelf iets aan wil doen, zonder dat de overheid met verplichtingen moet zwaaien. Gedrag veranderen is een complex proces, dat tijd vergt. Goede informatie en communicatie kunnen helpen.

Nultolerantie voor elke vorm van grensoverschrijdend gedrag is het evidente doel, maar de weg erheen stuit op juridische beperkingen zoals de privacywetgeving. Kan een persoon die zijn straf heeft uitgezeten, een tweede kans geweigerd worden? Mogen federaties en clubs weten dat tegen een persoon een onderzoek loopt?

Na de eerste fase – die van instrumenten ontwikkelen, aankaarten van het thema en bewustmaken – is het nu tijd voor de aanpak. Daartoe moeten er zo laagdrempelig mogelijke vormen van interventie zijn. Sporters moeten weten waar ze heen kunnen: een actieniveau dicht bij de sporter.

Een discussie blijft het zogenaamde vrijblijvende karakter van de maatregelen. De Sportraad gelooft niet in verplichtingen, wel in motivering en overtuiging. Bewustwording en gedragsverandering zijn cruciale punten.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag is een maatschappelijk probleem, dat niet alleen in de sportsector voorkomt. De sportsector staat alvast klaar om het probleem aan te pakken in de juiste proporties en met de juiste middelen.

Tot slot betuigt de spreker namens de Sportraad zijn steun aan slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het had nooit mogen gebeuren. Dit is niet waar de sport in Vlaanderen voor staat.

Uit eigen naam voegt Bert Vanreusel nog toe dat Vlaanderen in sportbeleidsmaatregelen al vaker koploper geweest is: denk maar aan sport voor allen en de strijd tegen doping. Het mag in deze materie niet onderdoen en moet seksueel grensoverschrijdend gedrag bannen.

2. Toelichting door de Vlaamse Sportfederatie

2.1. Vlaamse Sportfederatie

Sophie Cools, directeur Sport van de Vlaamse Sportfederatie, zal ook twee vertegenwoordigers laten spreken van federaties die vaak vernoemd werden als goed voorbeeld. Ze komt eerst even terug op haar eigen betoog in de hoorzitting van 16 februari 2017 in de Commissie Sport (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1133/1).

Als de sportsector zichzelf ernstig neemt, moet hij dit belangrijke thema aanpakken met kwaliteits-, preventie- en reactiebeleid. De bestaande instrumenten en kennis zijn goed, maar de implementatie bij de sportclubs is onvoldoende. Sinds februari is er wel extra ondersteuning van sportorganisaties gekomen.

De Vlaamse Sportfederatie betreurt dat het debat in de media gevoerd wordt. Ze betreurt een artikel over het niet-ingrijpen van sportfederaties na getuigenissen over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Zo vliegen al te snel de beschuldigingen in het rond, terwijl de VSF constateert dat er wel degelijk stappen zijn gezet

en prefereert om na te gaan waarom dat in bepaalde gevallen niet is gebeurd. Een negatieve benadering zal leiden tot een schrikreactie. De VSF wil werk maken van een positieve benadering vanuit de intrinsieke motivatie, met de ambitie een beleid om trots op te zijn.

Een positieve ontwikkeling is de aandacht voor het thema, onder andere ten gevolge van getuigenissen. Federaties en clubs worden nu beter ondersteund. ICES heeft een duidelijk en wetenschappelijk model van ethisch beleid. Een dergelijke brede aanpak maakt dat onderliggende oorzaken niet blijven sluimeren. Stibbe kreeg een onderzoeksopdracht om enkele juridische kwesties uit te klaren.

De VSF vraagt de beleidsmakers met aandrang om rekening te houden met de draagkracht van de sportorganisaties. De intrinsieke motivatie en de sense of urgency zijn dan wel gestegen, maar nog onvoldoende. Sophie Cools illustreert dat met het feit dat de opleidingen die ICES na de getuigenissen in mei voor sportclubs heeft aangeboden, moesten worden afgelast wegens een te lage interesse.

Clubs moeten aan heel wat eisen voldoen. Misschien moet daarin van integriteit een prioriteit gemaakt worden. De overheid moet nagaan hoe ze een en ander haalbaar kan laten blijven voor vrijwilligers en tegelijk belangrijke thema's kan laten oppikken.

Aangezien het een breed maatschappelijk probleem is, past een brede aanpak, zowel in de hele sportsector als met alle sectoren samen, ook om de 17 percent sportclubs te bereiken die niet aangesloten zijn bij een erkende sportfederatie. Zij krijgen weinig informatie over gezond en ethisch sporten. Dat zou een taak kunnen zijn van de lokale sportdienst.

Een gedragsverandering en een effectieve cultuuromslag vergen tijd, integrale aanpak en maatwerk. Dat laatste houdt in dat elke federatie en club de beste aanpak krijgt. 'Play the game' is een voorbeeld van een Europese organisatie die zich bezighoudt met goed bestuur. In het Verenigd Koninkrijk moeten federaties om hun subsidies te behouden, tegen eind oktober voldoen aan een aantal verplichtingen van goed bestuur. In zijn nieuwsbrief heeft 'Play the game' aangegeven dat die verplichtingen zorgen voor een oefening op papier.

De VSF waarschuwt voor loutere afvinkoefeningen: verplichtingen op papier zonder praktische implicaties. Gelukkig brengt Stibbe alvast duidelijkheid over de bestaande regels, maar dat neemt niet weg dat het juridische kader ontoereikend is.

Wegens dat ontoereikende juridische kader kan een sportclub niet altijd doen wat het gezond verstand zegt dat ze hoort te doen. De VSF vraagt dat Vlaanderen dat bij het federale niveau aankaart.

2.2. Vlaamse Atletiekliga

Ludwig Peetroons, algemeen directeur van de VAL, verantwoordt zijn aanwezigheid in de commissie niet vanuit het feit dat de atletiek het op dit vlak bijzonder goed zou doen, want dan zou er geen enkel feit meer zijn. Wel is de VAL heel bewust bezig met het probleem en stuit ze daarbij op enkele problemen waar de wetgever allicht iets aan kan doen.

De liga heeft ongeveer 30.000 leden, waaronder ongeveer 14.000 kinderen jonger dan veertien jaar, die begeleid worden door een paar duizend volwassenen. Ongeveer twee keer per jaar zijn er ernstige meldingen, strafrechtelijke

zaken. De minder ernstige gevallen die evenmin getolereerd worden, worden door de clubs zelf afgehandeld.

In een eerste fase bereiken geruchten en verdachtmakingen de liga. Die worden dan besproken door het verantwoordelijke personeelslid, de algemeen directeur en de voorzitter. Sinds een drietal jaar bestaat daarvoor een structuur.

Als er nog geen klacht neergelegd is bij de politie, wordt de betrokkene daartoe gemotiveerd. Het slachtoffer dat de melding maakt, maar ook eventueel andere potentiële slachtoffers, worden verwezen naar hulpverlening. De club krijgt het advies om niet te handelen volgens de oude schema's waarbij de dader discreet uit de club werd verwijderd, maar duidelijk te communiceren.

Soms doet de liga nog meer om de boodschap bij de dader duidelijk te maken. Als niet duidelijk is wat er precies is gebeurd, bijvoorbeeld als papa en mama van een slachtoffer in een vechtscheiding zitten en een tegengesteld verhaal vertellen, moet de politie het geval onderzoeken. In die fase blijft de liga op de achtergrond maar geeft ze wel adviezen aan de betrokkene of de club.

De volgende fase is dus het onderzoek van de politie. Soms komt de liga pas op dat moment iets te weten over de zaak. Stel dat de ontslagen sportbegeleider eigenlijk was vrijgelaten onder de voorwaarde dat hij geen contact zou hebben met minderjarigen. Dan hoort de liga ervoor te zorgen dat hij in geen enkele andere club aan de slag gaat. De liga krijgt geen informatie van het parket. Officieel mag ze eigenlijk niets weten maar de liga heeft wel een informele procedure om de activiteiten van die persoon in de atletiekwereld te volgen. Zo nodig wordt een club opgebeld om hem de risico's duidelijk te maken.

Dat wringt wel wat met het beginsel dat in een rechtsstaat iemand onschuldig is tot het tegendeel bewezen is. Voorts worden er heel wat zaken geseponeerd, zelfs als de liga denkt dat er meer aan de hand is. Twee jaar geleden heeft de liga aan de algemene vergadering om bewarende maatregelen in het tuchtreglement gevraagd. Vooralsnog is daar nog geen gebruik van gemaakt, uit vrees dat een persoon die later onschuldig verklaard wordt of zijn zaak geseponeerd ziet, verhaal zal proberen te halen tegen de liga.

Als de liga een veroordeling te weten komt in wandelgangen, krant of internet, vraagt ze meer informatie aan de griffie van de rechtbank. Eigenlijk wil ze ervoor zorgen dat die persoon niet meer aan de slag kan in de atletiekwereld. Voor een tuchtprocedure heeft ze eigenlijk het vonnis nodig, wat ze tot dusver in drie gevallen vroeg en slechts één keer kreeg. De liga blijft achter de twee andere vonnissen aangaan. Om de privacyregels te omzeilen, vermeldt de liga als de tuchtprocedure de verwijdering oplegt, niet wat de persoon deed, maar wel zijn naam en dat hij niet meer welkom is.

Juridisch advies heeft de liga geleerd dat ze in de strikte zin van het strafrecht geen belanghebbende partij is. Het hangt af van de goodwill van de procureur-generaal of ze het vonnis krijgt of niet. Desnoods zal de liga handelen op basis van getuigenissen en krantenartikelen, maar eigenlijk ziet ze geen reden waarom ze een dergelijk vonnis niet zou kunnen krijgen.

De zwaarste straf die de tuchtcommissie kan uitspreken, is schrapping: eigenlijk een verbod van deelname aan activiteiten van de liga en haar aangesloten clubs, wat betekent dat de persoon in kwestie wel nog aan de slag kan blijven in andere sportmilieus, of als toeschouwer naar wedstrijden kan komen. Het kan zelfs dat hij leden van de sportclubs die lid zijn van de liga, als privépersoon training blijft geven.

Kortom, de mogelijkheden van de atletiekliga zijn nogal beperkt.

2.3. Gymfed

Lode Grossen, algemeen manager van Gymfed, licht het beleid van de gymnastiekfederatie inzake ethisch verantwoord sporten toe. Daaronder valt het optreden tegen grensoverschrijdend gedrag. Gymfed heeft 116.000 leden, vooral kinderen, jongeren en jongvolwassenen.

In 2008 was er een eerste campagne met de naam 'coole gymmanieren' om ethisch verantwoord sporten te promoten. In voorbereiding van het beleidsplan 2017-2020 werd het beleid door een werkgroep met het management, het personeelslid voor clubondersteuning, een klinisch psychologe en een rechter geactualiseerd en uitgediept. De werkgroep is snel uitgegroeid tot een ethische commissie. Ook ICES werd om advies gevraagd.

De klinisch psychologe, die nauw blijft samenwerken met ICES, is ondertussen de aanspreekpersoon integriteit. Zij heeft de kennis en kan beoordelen wat betrouwbaar moet blijven. De commissie geeft leden en clubs advies, in de eerste plaats over preventie. Zij behandelt ook klachten, maar als het om misdrijven gaat, krijgt de betrokkene het advies klacht in te dienen bij de bevoegde instanties. De ethische commissie ziet voorts toe op de naleving van het GES-decreet en werkt samen met en onder advies van ICES aan tools voor clubs in verband met ethisch sporten.

Op basis van Angelsaksische en Scandinavische voorbeelden heeft de commissie verschillende gedragscodes opgesteld: op het niveau van de federatie voor bestuurders, voor personeelsleden, voor professionele trainers en voor juryleden; en op het niveau van de clubs voor trainers, ouders, vrijwilligers en gymnasten in de topsportscholen. Van professionele trainers wordt een getuigschrift van goed gedrag en zeden geëist. De clubs krijgen het advies dat ook van hun trainers te vragen. Als ze daarop ingaan, krijgen ze een incentive. Voorts zijn er geregeld infosessies en weekends. Tijdens het kaderweekend, met ongeveer 2000 trainers en bestuurders, waren er vier sessies over ethisch sporten en grensoverschrijdend gedrag.

De campagne 'coole gymmanieren' is van naam veranderd: 'gymtastisch sporten'. Op de website is er een afzonderlijke rubriek over ethisch sporten. Gymfed voerde met promofilmmpjes een sensibiliseringscampagne bij de clubs. De startvergaderingen van dit jaar, waarop 208 van de 330 clubs vertegenwoordigd waren met 375 bestuurders en coördinatoren, gingen over ethisch verantwoord sporten.

De sensibilisering loopt ook verder in andere activiteiten, bijvoorbeeld het kaderweekend. In het jeugdsportproject zijn er enkele incentives voor de clubs om een ethisch sportbeleid te voeren. 196 clubs ondertekenden tot hiertoe de engagementsverklaring voor ethisch sporten. 46 clubs hebben een aanspreekpersoon integriteit aangesteld. Om precies te bepalen wat die persoon te doen staat, worden er nu adviezen gevraagd van externe deskundigen.

De spreker wijst op de kostprijs van dit soort promotie. De twee promotiefilmmpjes kosten 11.000 euro, de publiciteitsbanners tot nu toe 6000 euro, de externe expertise jaarlijks 4000 euro, een bedrag dat allicht nog zal oplopen naarmate bekend is dat er een beroep op kan worden gedaan. Daarbij komen nog de vele werkuren van personeelsleden. Gymfed is een grote organisatie, maar het is de vraag of kleinere organisaties dit alles wel kunnen dragen.

Grondig werken vraagt een serieuze investering van deskundige mensen, besluit Lode Grossen.

3. Bespreking

Joris Poschet vraagt aan Bart Vanreusel wat de nadelen zijn van een verplicht bewijs van goed gedrag en zeden. Van wie dergelijk bewijs gevraagd wordt, bepaalt de federatie zelf. Heel wat clubs zagen er tot nu toe geen redenen voor. Welke juridische problemen zijn er tegen een verplicht karakter? Waarom zijn die anders dan bij de vrijwillige opvraging?

Voorts vraagt de spreker hoe Bart Vanreusel de intrinsieke motivatie precies ziet.

Denkt Sophie Cools in haar pleidooi voor een helder juridisch kader aan bestraffingsmogelijkheden zoals een stadionverbod?

Een afvinkcultuur wil niemand, maar een en ander moet nu eenmaal geregistreerd worden om stappen vooruit te kunnen zetten.

Aan Ludwig Peetroons en Lode Grossen vraagt Joris Poschet wat voor ondersteuning een federatie aan de clubs kan bieden. Wat kan verwacht worden van een gemiddelde club?

Lionel Bajart noemt preventie onmogelijk zonder de nodige goodwill. Het komt erop aan te weten waarom andere federaties dan de atletiekliga en Gymfed er minder mee bezig zijn.

Aan Sophie Cools vraagt de spreker hoe de clubs kunnen worden geholpen om met de beschikbare tools aan de slag te gaan.

Hoe ziet de Vlaamse Sportraad het zover komen dat elke sporter het vlaggensysteem leert kennen?

Voor realisten is het moeilijk te begrijpen dat de Sportraad geen extra verplichtingen wil. Welke instrumenten zijn volgens de raad dan wel nodig?

Lionel Bajart vraagt of de Sportraad de vraag kreeg om sportbegeleiders of bestuurders in het kader van het Dynamo Project een opleiding te geven in het vlaggensysteem. Waarom is er tegenstand tegen het opvragen van het attest van goed gedrag en zeden? Hoe gaat de raad daarmee om?

Bert Moyaers polst of Bart Vanreusel een coördinerende taak voor de lokale sportdienst weggelegd ziet, bijvoorbeeld voor opleidingen over het vlaggensysteem aan vooral recreatieve clubs. Of is dat meer een taak voor ICES?

Hoe werkt zoiets dan in kleine gemeenten, waar er maar één personeelslid verantwoordelijk is voor één dienst Vrije Tijd?

Wat is de rol van Dynamo bij de sensibilisering van clubs? Hoe kunnen de ouders best worden bereikt? Hoe kunnen minder kapitaalkrachtige federaties de sensibilisering betalen? Moeten Sport Vlaanderen of de VSF daarin een rol spelen?

Peter Wouters vraagt of er een aanspreekpersoon integriteit per federatie nodig is.

Voorts peilt hij of de sportarts meldingsplichtig is.

Het commissielid vraagt enkele voorbeelden van goede praktijken. Hij vraagt de twee federaties hun implementatieproces te bezorgen zodat het ter lering aan andere federaties kan overgemaakt worden, wat de kosten zou beperken.

Het is logisch dat de federatie geen informatie krijgt van het gerecht, maar misschien wel de club, als rechtstreeks betrokken partij. Of, in laatste instantie, de ouders en het slachtoffer?

Herman Wynants deelt mee dat de 65 jeugdtrainers van zijn club KVC Westerlo een bewijs van goed gedrag en zeden moeten leveren. Kan Bart Vanreusel uitleggen waarom een verplichting volgens de Sportraad zo moeilijk is?

Bij Ludwig Peetroons peilt het commissielid of zijn federatie ook gevallen gekend heeft van grensoverschrijdend gedrag door medesporters.

Katrien Schryvers vraagt naar de precieze rol die Bart Vanreusel voor de gemeentelijke en stedelijke sportdiensten ziet. Wat bedoelt hij met een aanspreekpersoon integriteit bij de stad of gemeente?

Een federatie zal inderdaad geen vonnis kunnen inzien, maar belanghebbende partijen hebben daar toch wel recht op?

Bij twijfels kan het bewijs van goed gedrag en zeden toch uitsluitel geven? Wordt dat in die gevallen niet gevraagd? Zo neen, waarom niet?

Bart Vanreusel antwoordt dat de discussie over het bewijs van goed gedrag en zeden ook in de Vlaamse Sportraad de moeilijkste was. Iedereen vindt het een goed instrument, een zowel daadkrachtige als symbolische stap. De raad vond echter dat een verplichting jegens sportclubs dan ook zou moeten gelden voor andere organisaties: in jeugdwerk, welzijn, cultuur enzovoort.

Daarom verkiest de raad de bonden en de clubs zelf te laten oordelen van wie ze het bewijs vragen. Daarbij komt nog dat een bewijs niet garandeert dat de persoon zuiver op de graat is of blijft. Het riskeert een administratieve maatregel te zijn die toch niet zoveel effect sorteert.

Sommige leden van de Sportraad pleiten om al een bewijs van goed gedrag en zeden te vragen in de kanalen van opleiding en tewerkstelling in de sportsector, zoals Sportwerk Vlaanderen en de VTS. Maar ook daarover is er geen consensus. Dat vergt verdere discussie, allicht ook in de politieke wereld.

De meerderheid van de Vlaamse clubs heeft minder dan vijftig leden. De sportdiensten staan in nauw contact met hen. Zij kunnen dus een rol spelen in de strijd tegen grensoverschrijdend gedrag in de sport. Een gemeente met veel kleine clubs kan bij de sportdienst een aanspreekpersoon integriteit aanstellen.

De vertegenwoordiging van sportartsen in de Vlaamse Sportraad wijst op hun mogelijkheden om grensoverschrijdend gedrag aan te kaarten. Niet alleen zien sportartsen heel wat sporters, ze zijn ook deskundig om grensoverschrijdend gedrag te helpen tegengaan. Niet alle bonden of sporttakken hebben echter een medische keuring of een eigen sportarts.

Vooralsnog is er geen overzicht van wat al met het vlaggensysteem verwezenlijkt is. Er is nog te weinig monitoring van het probleem en de resultaten van de aanpak. De instrumenten zijn er, de implementatie moet wat dwingender opgelegd worden. De sportsector staat daar alvast voor open.

Ethisch sporten mag niet gereduceerd worden tot afvinken op een lijst. Een langere en moeilijker weg is zorgen voor intrinsieke motivatie. Daartoe moet iedereen in de sportsector ervan doordrongen worden dat het probleem moet worden aangepakt.

Sophie Cools reikt competentieverhogende trajecten met vervolgssessies aan als alternatief voor een afvinkcultuur. Zoiets gebeurt al met succes in de sportclub-ondersteuning, waar federaties van elkaar leren en elkaar motiveren om zaken uit te proberen. Contactpersonen ethisch beleid zouden samen opleidingen in integriteitsbeleid volgen om te weten wat hun bevoegdheid is, wanneer ze externe hulp inschakelen enzovoort. In vervolgssessies kunnen ze dan elkaar inspireren. Als er na enkele jaren vastgesteld wordt dat federaties achterblijven, kan er alsnog ingegrepen worden.

Gebrek aan energie, tijd en mensen zijn hinderpalen. *Sophie Cools* geeft een niet eens volledige opsomming van waarover de federaties zich dit jaar zoal moeten buigen: de verplichtingen in verband met goed bestuur uit het nieuwe Sportfederatiedecreet, de Europese GDPR-regeling, seksueel grensoverschrijdend gedrag, de verandering in de transgenderwetgeving, sportouders en etnisch-culturele minderheden. Door die veelheid slaat niet elk initiatief aan. Zoals in de hoorzitting van februari al aangegeven, is de opleiding over voetbalouders afgelast wegens te weinig belangstelling, terwijl nochtans velen dit probleem hadden aangekaart (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1133/1).

In het kader van Dynamo Project zijn er al sessies over het vlaggensysteem en het ethische klimaat in sportclubs, een gezamenlijke organisatie met ICES. Dynamo Project is gericht op sportclubbestuurders, niet op ouders. De spreker pleit om die focus te behouden. De bijscholingen bereiken 3000 tot 4000 sportclubs, terwijl er maar vier personeelsleden voor werken. In de bijscholingen kunnen de bestuurders wel bewust gemaakt worden van campagnes voor de ouders.

Sophie Cools heeft weet van de sportfunctionaris van een bepaalde gemeente die alle trainers bij de politie checkt. Zo er problemen zijn, treedt hij gepast op. Misschien is dat een inspiratie?

Ludwig Peetroons deelt mee dat de atletiekliga die bewijzen niet vraagt. Het principe is dat het gevraagd wordt aan potentiële daders, maar wie zijn dat? De trainer, een bestuurder, een materiaalmeester, een ouder die de kinderen naar wedstrijden brengt, de sponsor? Ook de frequentie waarmee het bewijs gevraagd moet worden, is onduidelijk. Het duurt maanden voor een veroordeling op een bewijs te zien is. Mogelijk schort het instellen van een beroep tegen een vonnis die vermelding op.

In drie van de vier recente gevallen waarmee de liga geconfronteerd werd, zou een bewijs van goed gedrag en zeden niets hebben voorkomen. Kortom, het zou een gigantische administratieve operatie zijn die enkel mensen zou weren die in een niet al te recent verleden een feit hebben gepleegd. Wie een rol vervult voor de federatie, zou beter worden verplicht een korte maar krachtige gedragscode te ondertekenen.

De federatie heeft haar clubs onder druk gezet om een zogenaamde vertrouwenspersoon, een aanspreekpersoon integriteit, aan te stellen. Ondertussen heeft twee derde dat gedaan. Het zal verplicht worden bij de reglementswijziging van maart. Die personen zullen opgeleid en begeleid worden, ook over het vlaggensysteem.

De atletiekliga denkt ook na over een meldingsplicht. De liga kent maar twee ernstige gevallen per jaar, maar heel wat clubs regelen de minder ernstige gevallen zelf. Ludwig Peetroons wijst erop dat Gymfed drie keer zo groot is als de Vlaamse Atletiekliga en tweeënhalf keer zoveel personeel telt. Gewone clubs hebben geen personeel, enkel vrijwilligers.

In een van de ernstige meldingen ging het over een persoon die voor zedenfeiten veroordeeld was buiten de atletiekwereld en daardoor een aantekening had op zijn bewijs van goed gedrag en zeden, onder strenge begeleiding een tweede kans kreeg, en dan toch terug in de fout ging. De liga moet zoiets dan zelf uitvissen, zoals een detective. Het zou eenvoudiger zijn als ze gewoon informatie kreeg.

Lode Grossen wijst erop dat een aanspreekpersoon integriteit bij de federatie zelf over voldoende deskundigheid moet beschikken, dus komen enkel klinische psychologen echt in aanmerking. Voorts heeft een federatie ook juridisch advies nodig om te beoordelen of ze een zaak zelf behandelt of doorverwijst naar het parket. Wie in staat van beschuldiging gesteld is, is nog niet veroordeeld en mag dus nog aan de slag, in sportclub, in school enzovoort.

De gymnastiekfederatie maakt meer dan de andere federaties werk van preventie. Lode Grossen somt enkele mogelijke redenen op: de grootte, de intensiteit van de trainingen, de aard van de sport. De gedragscodes van Gymfed zijn inderdaad uitvoerig en streng. Inspiratie is gevonden bij gedragscodes van andere landen die een hogere standaard hanteren.

Het is redelijk om een bewijs van goed gedrag en zeden te vragen aan wie een vergoeding krijgt. Gymfed eist het niet, maar raadt het zijn clubs wel ten sterkste aan.

De spreker ziet niet direct een probleem in een eventuele wettelijke verplichting.

Bart Vanreusel beaamt dat de Vlaamse Sportraad lang gedebatteerd heeft over verplichte maatregelen. Uiteindelijk is het standpunt: niet verplichten maar motiveren, aanraden en stimuleren; opdat het beleid gedragen wordt door de clubs en de bonden.

Lionel Bajart blijft vinden dat een actieplan op die manier bemoeilijkt wordt.

Voor hem moet een aanspreekpersoon ook niet noodzakelijk een hulpverlener zijn.

Lode Grossen legt uit dat een klinisch psycholoog nodig is omdat die kan oordelen wanneer een zaak onder de geheimhoudingsplicht valt. Een bedrijfspsycholoog is niet gebonden door de geheimhoudingsplicht.

II. ICES en VOICE

1. Toelichting door ICES

Lore Vandevivere, coördinator Financiën van ICES, legt uit dat ICES een kenniscentrum is voor praktijkontwikkeling en beleidsondersteuning over ethiek in de sport. Seksueel grensoverschrijdend gedrag is er maar één van de thema's. Het centrum heeft maar twee personeelsleden en is dus verplicht zich vooral te richten tot sportkoepels, sportdiensten en sportfederaties.

Samen met Sensoa heeft ICES het algemene raamwerk vertaald naar de sport. Het is ook betrokken bij het onderzoek van Tine Vertommen over de prevalentie. In 2013 en 2014 kreeg ICES extra projectsubsidies voor het ontwikkelen en implementeren van tools. Die initiatieven worden voortgezet. ICES is ook partner van het VOICE-project.

Al te vaak blijft het beleid ter zake reactief en post factum. Dergelijk reactiebeleid is nodig maar het centrum wil ook meer preventie. Daartoe brengt het risicofactoren in kaart.

De basis is echter de algemene kwaliteit: goed opgeleide trainers, goede infrastructuur, privacy in sportaccommodaties.

ICES streeft dus naar een goede mix van kwaliteit, preventie en reactie en een geïntegreerd integriteitsbeleid voor pesten, agressie, discriminatie, foul play, seksueel grensoverschrijdend gedrag enzovoort. Die problemen kunnen immers met dezelfde methodieken aangepakt worden, zoals een algemene gedragscode en één API. Uiteraard kunnen er per thema specifieke accenten gelegd worden

De website van ICES geeft meer uitleg over sport met grenzen. In een eerste tabblad 'wat en waarom' tracht het kenniscentrum duidelijk te maken dat het probleem breed is en elke club er sowieso mee te maken krijgt. Het gaat immers niet enkel om de ernstige gevallen: elke club heeft kinderen en jongeren die over elkaars grenzen gaan. Elke club heeft douches, kleedkamers en alle leden beschikken over smartphones.

Op het tweede tabblad zijn de instrumenten terug te vinden: een lightversie van het raamwerk en het vlaggensysteem. ICES geeft ook vorming op maat van elke doelgroep. De opleiding voor sportbegeleiders is anders dan die voor sportbestuurders.

Nog op de website kunnen clubs een pakket bestellen. Wie de opleiding volgde en het systeem tracht te implementeren in zijn club, meldt dat het vaak moeilijk is het bestuur of de trainers te overtuigen. Daarom staan op de ICES-website het promotiefilmpje 'deurhangers', een korte presentatie en voorbeelden van het vlaggensysteem in de praktijk om de club te overtuigen. Een laatste onderdeel op de website is de doorverwijzingspagina naar meldingskanalen en hulplijnen.

ICES heeft een pakket van zes beleidsinitiatieven om lichamelijk en seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sport aan te pakken, onder andere het vlaggensysteem. Dat is een gesprekstechniek om bepaalde cases bespreekbaar te maken. De spreker toont een fiche over een sportbegeleider die spelers tijdens een time-out aanraakt. Aan de hand van dergelijke fiches kan een club met haar trainers de grenzen bespreken en vastleggen.

Uit de opmerkingen bleek dat het vlaggensysteem onvoldoende links legt met mogelijke beleidsinitiatieven. Dat is ondertussen aangepast. Na vier jaar blijken de instrumenten deugdzzaam te zijn. Ze zijn wetenschappelijk onderbouwd, laagdrempelig en praktisch.

Ze worden echter weinig besteld en gebruikt. Toen het vlaggensysteem eind 2013 klaar was, heeft elke sportdienst en sportfederatie een gratis pakket gestuurd, met ook het aanbod om er een vorming over te volgen. Hoewel er 25 lesgevers zijn, zijn er maar een tiental aanvragen per jaar. Heel wat vormingen worden geannuleerd wegens te weinig belangstelling.

De Bond voor Lichamelijke Opvoeding organiseert jaarlijks een studiedag voor leerkrachten LO waarop een sessie over het vlaggensysteem geprogrammeerd

staat. Bijna elk jaar wordt die geannuleerd omdat er geen leerkrachten inschrijven.

Daaruit besluit de spreker dat het draagvlak voor het thema ontbreekt bij zowel leerkrachten LO als sportclubs, maar wel aanwezig is bij overkoepelende organisaties zoals VSF en enkele federaties.

Daarom vindt ICES het tijd om een en ander te verplichten. Daartoe moeten wel enkele juridische hiaten aangepakt worden. Elf sportfederaties stimuleren hun clubs om API's aan te stellen. Sensoa werkt aan een officiële opleiding.

De spreker concludeert dat ICES zich de laatste jaren intens bezighield met sensibilisatie en motivatie, maar dat het tijd is om een en ander te verplichten opdat meer mensen de opleidingen zouden volgen, er meer samenwerkingsverbanden zouden komen enzovoort.

Arne Aerts, coördinator Communicatie van ICES, vervolgt de aanbevelingen.

Hij beaamt dat ouders, medesporters en bestuurders wel wat bewustmaking kunnen gebruiken. De opleiding van het vlaggensysteem wordt algemeen als goed ervaren, het komt erop aan mensen ze te laten volgen. Daarom stelt ICES voor om van het vlaggensysteem een onderdeel te maken van de initiatoropleidingen aan de VTS en de bachelor en master LO.

Bijna alle federaties en sportdiensten sturen hun mensen naar de VTS omdat ze daarvoor subsidies krijgen. Op de voorgestelde manier leren trainers niet alleen de tool kennen, maar worden ze zich ook bewust van het probleem en gestimuleerd er iets aan te doen. In het Verenigd Koninkrijk zijn alle trainers verplicht een vorming over integriteit te volgen, en terecht. Hier is het vlaggensysteem alleen een onderdeel van VTS-plus, een vrijblijvend aanbod.

ICES stelt ook voor om een API per federatie en per sportdienst te verplichten. Bij ICES komt er vanaf januari een API om hen te ondersteunen. Als derde niveau zijn er de aanspreekpersonen van de club zelf, de nuldelijns-API's. Sensoa ontwikkelt met medewerking van ICES een opleiding voor API's.

ICES pleit met andere woorden voor een combinatie van verplichting met ondersteuning, bijvoorbeeld een competentieverhogend traject. Dat er een aanspreekpersoon is, zal van integriteit meteen een thema maken waar federaties en clubs mee bezig zijn.

Voorts dient de monitoring geoptimaliseerd te worden. De melding moet beter. Het is nog een open vraag wie dat best doet. Misschien is de aanspreekpersoon bij ICES wel de aangewezen figuur, gezien zijn contact met federatie- en sportdienst-API's, die op hun beurt weer contact hebben met de sportclub-API's. Zoiets zou een zicht opleveren op de prevalentie, de aard van de gevallen en hoe ermee omgegaan wordt.

De hulplijn 1712 is slechts bereikbaar op bepaalde uren. Arne Aerts suggereert om de openingsuren maar ook de contactmogelijkheden uit te breiden, maar ook de hulplijn beter bekend te maken in de sportsector. Voorts is een soort doorverwijzingshandleiding nodig opdat wie naar 1712 belt met een klacht over de sportwereld, niet alleen de juiste hulpverlener maar ook de contactpersoon van zijn federatie doorgespeeld krijgt.

Juridische onduidelijkheden beperken momenteel het handelen van de sportfederaties. Stibbe zal op dat vlak hulp bieden. Dat neemt niet weg dat er bepaalde kwesties door Justitie moeten worden uitgeklaard, bijvoorbeeld hoe

contactverboden afgedwongen kunnen worden. Er zijn heel wat pro's en contra's aan het vragen van een bewijs van goed gedrag en zeden, iets wat volgens de spreker zeker waardevol is. Er zijn nog heel wat andere manieren om sportbegeleiders te screenen, bijvoorbeeld kennismakingsgesprekken waarin naast de visie op sport en training ook naar ethische visies kan worden gepolst, of informeren bij vorige clubs. Een andere methode om nieuwelingen te volgen, is peter- of meterschap, ook handig om de persoon wegwijs te maken in de club maar ook in de gedragscode.

Voorts beveelt ICES aan om het totaalbeleid van de club heel breed aan te pakken. Gedragscodes en API's gaan niet enkel over seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar over integriteit in de brede zin. Omdat de maatregelen ethische bouwstenen zijn, hoeven ze slechts één keer genomen te worden voor een totaalbeleid, wat zorgt voor minder werk en uitgaven. Uiteraard zijn er ooit bijscholingen en andere accenten nodig, maar het raamwerk is dan voorhanden.

Vervolgens beveelt ICES educatie en weerbaarheidsverhoging van kinderen en jongeren aan. Als dat pas gebeurt op het moment dat er een feit gepleegd is, bestaat het risico op victim blaming. Daarom komt het erop aan preventief te werken. ICES zal daarvoor met Sensoa een jongerenversie van het vlaggensysteem opstellen. Onderzoek wijst uit dat in topsport het risico groter is omdat de belangen groter zijn: selectiedwang en -drang, financiële belangen en buitenlandse reizen op jonge leeftijd. Daarom wordt eraan gedacht het vlaggensysteem te gebruiken in topsportscholen.

De laatste aanbeveling behelst onderzoek. Tine Vertommen heeft een goed prevalentieonderzoek voor Vlaanderen verricht. Dat moet later hernomen worden om te zien hoe het evolueert.

Onderzoek van de maatregelen is ook nodig om na te gaan wat hun effecten zijn, ze te verklaren en de weerstanden te begrijpen. Tools en implementatie kunnen dan eventueel bijgestuurd worden.

De dringendste maatregelen zijn volgens ICES: het vlaggensysteem integreren in de trainersopleidingen; API's verplichten op federatieniveau en bij de sportdiensten; en clubs stimuleren om API's aan te stellen, als contactpersoon en katalysator van verandering.

2. Toelichting door VOICE

Tine Vertommen, onderzoeksleider van het VOICE-project, dankt de commissie voor de sereniteit, het engagement en de betrokkenheid waarmee ze op 19 oktober de getuigenissen van ervaringsdeskundigen heeft beluisterd. Vandaag geeft ze haar opinie over hoe preventie beter kan.

De criminologe erkent dat er heel wat goede stappen gezet zijn, die doorgaans door de Vlaamse overheid geïnitieerd zijn. Internationaal is het beleid vooruitgegaan met richtlijnen, maar ook met subsidiemogelijkheden voor projecten en onderzoeken over integriteit van jonge sporters.

VOICE is ook mogelijk gemaakt door Europese subsidies. De getuigenissen bij VOICE en in De Standaard hebben maatregelen in gang gezet: de API-opleidingen, het juridische advies en de broodnodige uitbreiding van ICES.

Vlaanderen is in deze aangelegenheid zeker geen internationale voortrekker. Sinds de wereld eind jaren negentig wakker werd, vaardigde het IOC in 2007 een consensusstatement uit over seksuele intimidatie en misbruik van vrouwen en kinderen. Ondertussen is dat statement uitgebreid tot alle vormen van

onopzettelijke schade aan een atleet, dus tot grensoverschrijdend gedrag in het algemeen, waaronder pesten.

Safe Sport International is opgericht, vergelijkbaar met het WADA maar dan voor geweldsvormen.

Voorts zijn er met de 'safeguards' internationale minimumstandaarden gekomen: acht pijlers voor elke sportorganisatie.

Gendergerelateerd geweld in de sport is onderzocht in alle landen van de Europese Unie. Elk land kan dus zijn score ten opzichte van de andere landen aflezen.

De Raad van Europa, met dus nog meer lidstaten, heeft met Pro Safe Sport een project over de veiligheid van kinderen in de sport.

Voor het eerst komt in de grote 'Play the game'-conferentie het thema aan bod.

Het IOC werkt aan een toolkit, die het in eerste instantie zal aanbieden maar op termijn ook zal verplichten voor internationale federaties en nationale olympische comités.

Kortom, op internationaal vlak groeit de neiging zaken te verplichten omdat ze er anders niet komen.

Vlaanderen blijkt een middelmatige leerling in de Europese klas, met goede scores op sommige vlakken en nog heel wat verbeteringspunten elders.

Het prevalentieonderzoek is er nu, maar door de grotere bewustwording zal er allicht meer gemeld worden, waardoor nieuw onderzoek nodig is.

Wetenschappelijke monitoring van de impact van maatregelen, onder meer het vlaggensysteem, wordt nog niet gedaan.

Gelukkig zijn in België de meeste vormen van grensoverschrijdend gedrag strafbaar, wat niet in alle landen het geval is.

Daarnaast is er ook een nationaal actieplan voor alle domeinen, waaronder de sport.

Op vlak van duidelijke regelgeving kan het beter. In het GES-decreet staat wel een en ander, maar zonder verplichtingen. Wat totaal ontbreekt, zijn: monitoring en evaluatie van maatregelen; verplichte minimumstandaarden; het horen en de opvang van slachtoffers.

VOICE kwam er dan wel dankzij Europese subsidies en wat steun van minister Muyters, maar het project loopt over enkele maanden af. Waar zullen mensen dan hun verhaal kunnen doen? Wie zal het terugkoppelen naar de sportsector?

Tine Vertommen betreurt de focus op de reactie op buitensporigheden. Het rechtssysteem is zeker in deze gevallen uiterst gebrekkig. Het is nodig, maar voor veel slachtoffers niet voldoende en voor de meeste plegers niet effectief. De meeste vormen van grensoverschrijdend gedrag kunnen aangepakt worden door kwaliteits- en preventiebeleid. Goede gedragscodes gekoppeld aan tuchtrechtssystemen zijn effectiever.

Voor VOICE blijft bewustwording de prioriteit, de grootste stap die helaas nog moet worden genomen, niet alleen door leden van de club, maar zelfs door de

hoogste beleidsniveaus. De kennis over wat seksueel grensoverschrijdend gedrag is en over het verschil tussen verkrachting, aanranding en seksuele intimidatie van volwassenen en grooming van kinderen, is beperkt. Laat staan dat men weet hoe de verschillende problemen aan te pakken en bij wie ze te melden.

Hoe die bewustmaking georganiseerd wordt, is een andere kwestie: grote mediacampagnes; het thema bij het begin van het sportseizoen in de infovergadering voor ouders aankaarten; een thema in een clubblad.

Zonder verplichting is intrinsieke motivatie de voornaamste drijfveer: door informatie en kennis mensen overtuigen van het belang. Niemand stelt zich vragen bij het aanpakken van doping en matchfixing, maar de prevalentie van beide samen stelt niets voor bij de prevalentie van grensoverschrijdend gedrag.

De budgetten die Gymfed aanhaalt, zijn peanuts als ze ervoor zorgen dat kinderen veilig zijn. Wie sport organiseert, moet veiligheid garanderen. Daarvoor is 21.000 euro maar een eerste begin.

Als het bewustzijn op peil is, kan er aan educatie worden gewerkt: van coaches, ouders, bestuursleden, paramedici, stafleden. Iedereen die bij de club betrokken is, zal iets moeten horen over het thema, hoewel sommigen beperkt en laagdrempelig. Het een onderdeel maken van de trainersopleidingen is maar een begin. Tine Vertommen had gehoopt dat de sportfederaties met zeer creatieve ideeën zouden komen.

In preventiebeleid is screening de eerste stap. Al sinds 2006 pleit Tine Vertommen om geregeld een bewijs van goed gedrag en zeden te vragen. Er is een gemakkelijk systeem mogelijk waarbij de gemeentelijke sportdienst en Sport Vlaanderen daarvoor instaan. Het is aan het Vlaamse beleidsniveau om dat te regelen met Justitie.

Een laagdrempelig contactpunt is een ander preventieaspect. Die personen spelen immers een grote rol, kunnen een ouderavond organiseren of een brochure opstellen. Ze hoeven echt geen geheimhoudingsplicht te hebben. Het volstaat discretievereisten in het functieprofiel in te schrijven. Ze moeten doorverwijzen naar hulpverleners, maar zijn dat zelf niet.

Gloria Viseras is een gewezen olympische gymnaste uit Spanje die jarenlang seksueel misbruikt is. Zij antwoordde op de vraag wat ze de sportwereld toewenst, dat ze hoopt dat elk kind iemand heeft om over zoiets te kunnen praten. Voor een kind ertoe komt zoiets belangrijk te vertellen, moet het tegen die persoon 1001 andere dingen hebben kunnen vertellen. Dat betekent dat er in elke club zo iemand aanwezig is en contact houdt met alle leden. Dat mag geen bestuurslid zijn of coach zijn, maar de persoon kan wel meerdere kleinere clubs onder zijn hoede hebben.

Clubs houden incidenten, ongeacht de ernst, liever voor zich. In veel gevallen heeft de club er zelfs geen weet van. Dat is de reden waarom de Vlaamse Atletiekliga maar twee gevallen per jaar kent. Als zoiets voorvalt, moet het geregistreerd worden, niet om clubs te blameren, maar om op basis van de werkelijkheid correcte procedures op te stellen zodat elke sportclub op exact dezelfde manier ageert, bijvoorbeeld bij een klacht, maar ook voor wetenschappelijk onderzoek met het oog op beleidsbijsturing. Kortom, een meldprotocol en registratie zijn nodig.

Als stok achter de deur hoort een duidelijk tuchtreglement, waarin staat hoe grensoverschrijdend gedrag bestraft wordt. Veel organisaties hebben dergelijk reglement maar zonder bepalingen over dit thema. Een goede behandeling van

klachten en duidelijke sancties zijn zowel in het belang van de melder als van de beschuldigde. Het komt erop aan rechten te beschermen, maar voor sommigen is er geen plaats in de sportwereld, waar de omstandigheden toch extra risico's op grensoverschrijdend gedrag meebrengen.

Als de klacht is bewezen en afgehandeld, moet er ruimte zijn voor herstel en genoegdoening. Wie hulp wil aanvaarden, kan die via 1712 vinden. Het komt er ook op aan het slachtoffer opnieuw aan sport te laten doen zonder bijvoorbeeld te worden gepest of scheef bekeken.

VOICE is een project, maar de sportwereld heeft zo'n permanent systeem nodig.

De Kerk geeft financiële compensaties. Ook de sportwereld moet nadenken over genoegdoening. Hij is nu eenmaal verplicht om sporters veiligheid te garanderen.

Die laatste opmerking brengt Tine Vertommen bij de afdwingbaarheid van het beleid. Dat is een omvattend, algemeen kwaliteitskenmerk.

Clubs die alle voorgaande facetten verzorgen, moeten daarmee kunnen uitpakken. Ze verdienen een kwaliteitslabel en mogen daar fier op zijn. Met het Europese i-Protect wordt dat uitgetest in enkele landen. Ook zal nagegaan worden hoe clubs het best gestimuleerd worden voor dergelijk beleid, door ze subsidies te geven of af te nemen.

De laatste stap in de kringloop is de monitoring en evaluatie van elk van de verschillende stappen, door de deelnemende organisaties en wetenschappers. Incidenten zijn nooit uit te sluiten, maar organisaties die alle voornoemde acties nemen, kunnen met de hand op het hart zeggen dat ze er alles aan gedaan hebben om sporters, coaches, ouders, bestuursleden enzovoort een veilige omgeving te bieden.

Naast de bewustwording ontbreken er volgens Tine Vertommen nog drie cruciale elementen: geëquipeerde functionarissen bij ICES, federaties en clubs, leiderschap en ondersteuning.

Omdat niemand anders het doet, wordt het leiderschap nu opgenomen door de slachtoffers. Zij stappen naar de media in de hoop dat andere kinderen niet hetzelfde hoeven mee te maken. Dat zou de sportwereld moeten doen.

ICES biedt ondersteuning en levert geweldig werk, maar niemand doet er een beroep op. Omdat er geen verplichtingen zijn, kan iedereen hen perfect links laten liggen.

Het advies van de Vlaamse Sportraad verschilt niet wezenlijk van dat van zes jaar geleden.

Kortom, hoewel er geen draagvlak voor is, blijft Tine Vertommen voorstander van een verplichting omdat het niet anders kan. Dat hebben Nederland en het Verenigd Koninkrijk geleerd.

Uiteraard is het goed dat de commissie zich nu ook zal buigen over grensoverschrijdend gedrag in alle maatschappelijke sectoren. Uiteraard is een uniforme beleidsdomeinoverschrijdende aanpak nodig, maar een specifieke aanpak in de sport is absoluut vereist wegens de bijzondere omstandigheden.

De slachtoffers willen dat de commissie doet wat ze belooft: snel maatregelen nemen. Voor ze het werkingsgebied uitbreidt, publiceert de commissie best tussentijdse conclusies, met de duidelijke boodschap dat dit niet had hoeven te

gebeuren, dat het beleid erover moet waken dat het niet meer kan en dat de slachtoffers geen enkele schuld treft.

Tine Vertommen keurt wel goed dat de zaak verruimd wordt, maar vraagt de sportwereld om eerst voor de eigen deur te vegen.

Tot slot leest ze drie post-its voor van mensen die de getuigenissen aanhoorden op VOICE: allen roepen op tot actie nu. Ze vraagt van de parlementsleden moed, geïnspireerd op de moed van de mensen die hun getuigenis hebben afgelegd in de commissie.

3. Bespreking

Lionel Bajart dankt voor de glasheldere boodschappen aan het beleid, waaraan hij niets heeft toe te voegen.

Bert Moyaers heeft begrepen dat niet iedereen de goede instrumenten blijkt te vinden. Wat kan de precieze rol van ICES als meldpunt zijn?

Het lid is het ermee eens dat de commissie al aanbevelingen moet doen voor ze haar werkdomein uitbreidt, al is het maar om de slachtoffers duidelijk te maken dat hun getuigenis effect heeft gehad.

Ziet ICES zichzelf als een expertisecentrum dat ook voor andere beleidsdomeinen integriteit kan behartigen?

Waarom moet het vlaggensysteem herwerkt worden? Is het niet duidelijk genoeg voor jongeren? Welke redenen geven sportclubs om niet deel te nemen aan opleidingen?

ICES vindt dat sportclubs nieuwelingen kunnen screenen door ermee te praten, maar daders laten zich echt niet altijd zo gemakkelijk kennen. Bert Moyaers illustreert dat met het voorbeeld van een vertrouwenspersoon in een school die zelf viezigheid uithaalde.

Tot slot vraagt hij welke landen koplopers zijn.

Peter Wouters mist een definitie van grensoverschrijdend gedrag. In het betoog van ICES mist hij dan weer aandacht voor de jongvolwassenen, toch ook een kwetsbare categorie, zeker omdat in die levensfase vaak bepaald wordt wie de top haalt.

De spreker is het ermee eens dat de aanpak een onderdeel moet worden van de trainersopleiding, maar in sportclubs met minder begoede leden is de trainer vaak iemand als een opa. Kan het dus van iedereen geëist worden?

Peter Wouters heeft begrip voor de vraag naar specifieke maatregelen in de sport, maar kan 1712 geen algemeen meldpunt zijn, de klok rond bereikbaar, uitgebreid met een chatroom?

Dat sportorganisaties slachtoffers zouden betalen, vindt het commissielid gevaarlijk, want het ruikt naar afkopen. Het is beter de middelen in preventie te steken dan in symbolische afkoopsommen.

Joris Poschet vond de uiteenzetting van ICES de helderste en concreetste voor het beleid.

Aan Tine Vertommen vraagt hij of er lessen te trekken vallen uit gelijkaardige commissies over misbruik in het buitenland. Heeft ze suggesties voor de vragen aan de Nederlandse deskundigen die de commissie voor een volgende vergadering heeft uitgenodigd?

Katrien Schryvers heeft begrepen dat er al heel wat materiaal en deskundigheid is die veel te weinig gebruikt worden.

Aan Tine Vertommen vraagt ze of meer uniformiteit in tuchtreglementen en gedragscodes nodig is, bijvoorbeeld door enkele minimumvereisten vast te leggen.

1712 is al een breed meldpunt, voor alle sectoren en doelgroepen. Tot nu toe waren er echter weinig meldingen vanuit sport en vrije tijd. Misschien moeten de diensten die de meldlijn bemannen – VK's en CAW's – meer informatie hebben over de sportwereld, opdat ze gerichter kunnen doorverwijzen. Stelselmatig worden er stappen gezet om de openingsuren van de meldlijn uit te breiden, de aanpak kindvriendelijker te maken en chatrooms te openen.

Voor historisch misbruik in de Kerk is er een erkennings- en bemiddelingscommissie die slachtoffers hoort die geen klacht meer kunnen neerleggen omdat de feiten verjaard zijn of er geen bewijzen meer zijn. Kan een dergelijke commissie voor een deel van de slachtoffers in de sport zinvol zijn?

Lore Vandevivere antwoordt dat Sensoa bevoegd is voor grensoverschrijdend gedrag in alle domeinen. ICES buigt zich specifiek over de incidenten in de sport.

Sensoa heeft een raamwerk met API's en een vlaggensysteem waarmee elke sector de vertaalslag kan maken. Los daarvan zijn er acties van het Kennisplein Integriteit, een samenwerkingsverband van alle sectoren voor gemeenschappelijke onderdelen van het integriteitsbeleid.

Een meldpunt is geen hulplijn. Een meldpunt telt en analyseert de cases. Een hulplijn – zoals 1712 er eigenlijk een is – helpt en verwijst door. ICES denkt erover na om zich kandidaat te stellen als meldpunt, zodat er na het VOICE-project een zicht blijft op het probleem, en de aanpak kan worden bijgestuurd.

Arne Aerts noemt het vlaggensysteem goed, maar wel in functie van volwassen begeleiders. Ook Sensoa heeft ervaren dat er een versie moet zijn die verstaanbaar is voor jongeren en vanuit hun leefwereld vertrekt.

Het gaat dus niet over de inhoud maar wel over de manier waarop de boodschap gebracht wordt. Ook de vorming wordt best aangepast aan het doelpubliek.

Via de VTS wordt het begeleidersniveau bereikt. Via Dynamo moet het bestuurdersniveau meer aandacht krijgen voor gedragscodes, API-werking en een ethische commissie. Voor jongeren zou eigenlijk gefocust moeten worden op omgang met overschrijdingen van hun grenzen. De fiches van het vlaggensysteem moeten hen uitnodigen om over seksueel grensoverschrijdend gedrag te praten, maar ook om over hun grenzen na te denken en ze te leren handhaven.

Dat de vormingen over het vlaggensysteem geen succes hebben, betekent dat er onvoldoende bewustwording is. Federaties en sportdiensten vragen wel geregeld de vorming, maar vooral clubs zijn nog niet doordrongen van het belang daarvan. Federaties maken dan wel promotie en bieden de vorming gratis aan, maar de clubs dagen niet op. Het gebeurt dat federaties van de opleiding een onderdeel van een dagprogramma maken waar wel meer interesse voor is.

De spreker erkent dat screening niet alle daders weert. Het komt erop aan de mazen van het net zo klein mogelijk te houden. Informele screening heeft het voordeel dat de club aangeeft dat ze het thema belangrijk genoeg vindt.

Vrijwillig is niet vrijblijvend. Ook ten aanzien van vrijwilligers kunnen dus wel degelijk verwachtingen worden opgelegd op vlak van ethisch sporten.

Hoe naar het thema gekeken wordt, hangt inderdaad af van leeftijd, afkomst en eigen ervaringen. Bescherming van kinderen en jongeren, en bij uitbreiding mensenrechten, verdient altijd bovenaan te staan, ook bij de verwachtingen ten opzichte van vrijwilligers.

Arne Aerts staat achter een sectoroverschrijdende ontwikkeling van instrumenten, maar met sectorspecifieke implementatie. Het meldpunt 1712 is algemeen, waardoor mensen niet altijd de reflex hebben daar grensoverschrijdend gedrag in de sport te melden. Daarom is er misschien een aparte campagne nodig om 1712 te promoten in de sportwereld.

Volgens *Tine Vertommen* zijn de beste leerlingen van de Europese klas het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Scandinavië. Die landen ondernamen actie vanuit het gendergelijkheidsprincipe. Het Verenigd Koninkrijk, dat het probleem aanpakte na zware misbruikgevallen van kinderen, treedt zeer repressief op.

Nederland handelde erg reactief na enkele zware gevallen in de jaren negentig, onder meer de affaire-Ooms in het judo, met een gedragscode maar toch ook een meldpunt voor seksuele intimidatie in de sport bij de sportkoepel NOC*NSF. Dat meldpunt is snel omgevormd tot een hulplijn met regionale vertrouwenspersonen, die de sportwereld goed kennen.

Dat laatste is bij 1712 niet altijd het geval. Zo kreeg een basketster als oplossing voor het groominggedrag van haar coach de raad naar een andere club te gaan. Maar in de doorbraakfase waarin haar sportcarrière zich bevond, zou dat hebben betekend dat ze de ambitie om de top te bereiken, moest opgeven.

In 2016 kreeg het Nederlandse systeem heel wat kritiek omdat het een doofpotaffaire zou vergemakkelijken. Als argument wordt aangehaald dat slechts 2 tot 3 percent van de meldingen aan het Instituut Sportrechtspraak wordt overgemaakt. De commissie-De Vries evalueert dat nu. Tine Vertommen adviseert de commissie om daarover de mening van de Nederlandse experts te vragen.

Een groot verschil tussen Nederland en Vlaanderen behelst het leiderschap dat NOC*NSF vanaf het begin getoond heeft. Het is een machtige organisatie, symbolisch en financieel, die aan alle sportbonden 1 euro per lid per jaar vraagt voor het programma over veilig sportklimaat. Seksueel grensoverschrijdend gedrag is ook al snel onderdeel geworden van dat bredere programma, waaronder ook pesten, matchfixing, racisme enzovoort: problemen die kunnen worden aangepakt met een goed kwaliteitsbeleid. Het voordeel is dat men het thema niet moe wordt, het nadeel dat het tussen de andere riskeert te verdrinken.

Jarenlang is Nederland het grote voorbeeld geweest. Na vijftien jaar blijkt echter dat maar 11 percent van de mensen in de sportwereld het meldpunt kennen. Bewustwording, sensibiliseren en informeren is ook daar blijvend nodig. De sportbonden zijn mee, de voetbal- en handbalbond nemen zelfs verregaande maatregelen, maar de clubs niet. Hoe zij dat willen veranderen, lijkt een andere goede vraag.

Duitsland lijkt een interessanter voorbeeld omdat het een groot land is, met regionale autonome regio's, maar toch een goed nationaal beleid voert. De Duitse olympische sportbond stuurt zijn autonome leden goed aan en heeft een personeelslid die alleen maar bezig is met dit beleid.

Uniforme gedragscodes zijn misschien niet echt nodig, maar de criminologe ziet wel heil in een overkoepelend tuchtorgaan. Een blauwdruktucht recht zoals in Nederland is een optie. Clubs kunnen ervoor kiezen zich in te schrijven bij het Instituut Sportrechtspraak of om zelf een tucht recht te installeren, maar dat moet geënt zijn op de blauwdruk. De spreker is voorstander van een uniforme regeling, dus een overkoepelende organisatie door Vlaanderen zoals bij doping.

Genoegdoening mag zeker niet alleen over geld gaan. Leed erkennen kan ook door een brief te sturen, slachtoffers te horen in een commissie en ze actief te betrekken, hun zeg te laten doen over het beleid, zodat ze gezien worden als machtige mensen.

Een erkenningscommissie op Vlaams niveau zou momenteel geen succes kennen omdat de slachtoffers daar nog niet klaar voor zijn, omdat ze geen vertrouwen hebben dat de sportsector er op een goede manier mee zal omgaan.

Na enkele aanklachten tegen de Kerk zijn er heel wat slachtoffers naar voren gekomen. Dat is ook het geval in het judo, maar heeft zich tot verwondering van Tine Vertommen niet doorgezet naar andere sporttakken.

Genoegdoening is gewoon een stap naar herstel, maar zal het litteken niet wegnemen.

Katrien SCHRYVERS,
voorzitter

Bert MOYAERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

API	aanspreekpersoon integriteit
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
GDPR	General Data Protection Regulation (algemene verordening gegevensbescherming, AVG)
GES	gezond en ethisch sporten
Gymfed	Gymnastiekfederatie Vlaanderen
ICES	Internationaal Centrum Ethiek in de Sport vzw
IOC	Internationaal Olympisch Comité
KVC	Koninklijke Voetbal Club
LO	lichamelijke opvoeding
NOC*NSF	Nederlandse sportfederatie met als doel sport in Nederland te bevorderen (fusie van het Nederlands Olympisch Comité en de Nederlandse Sport Federatie)
VAL	Vlaamse Atletiekliga
VK	vertrouwenscentrum kindermishandeling
VSF	Vlaamse Sportfederatie
VTs	Vlaamse Trainersschool
WADA	World Anti-Doping Agency